

Łódź, 10 września 2022

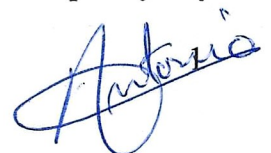
dr hab. prof. UŁ Antonio María López González
Zakład Językoznawstwa Hiszpańskiego i Ogólnego
Katedra Filologii Hiszpańskiej
Uniwersytet Łódzki

Recenzja pracy doktorskiej mgr Leticji López Martínez

**pt. *La doble subtitulación de la herramienta Language Learning with Netflix y sus efectos en la adquisición y comprensión del léxico en contexto en estudiantes polacos de ELE*,
napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Janusza Bienia oraz promotora pomocniczego
dr. Tomasza Niestorowicza.**

Pani mgr Leticia López Martínez jest autorką pracy doktorskiej pt. *La doble subtitulación de la herramienta Language Learning with Netflix y sus efectos en la adquisición y comprensión del léxico en contexto en estudiantes polacos de ELE*. Praca została napisana w języku hiszpańskim. Licząca 220 stron rozprawa składa się z wstępu (str. 9-13), pięciu rozdziałów (str. 14-135), bibliografii (str. 136-143), załączników (str. 144-209) oraz streszczeń w języku hiszpańskim (str. 210-213), polskim (str. 214-217) i angielskim (218-220). We wstępie w skrócie przedstawiono cele, przedmiot, metodologię i strukturę rozprawy. Dwa pierwsze rozdziały (1-2) prezentują podstawy teoretyczne, rozdział trzeci przedstawia metodologię badań empirycznych, rozdział czwarty poświęcony jest ich analizie. Wnioski końcowe zostały ujęte w rozdziale piątym (str. 130-135), choć zgodnie z konwencjami akademickimi, powinny stanowić odrębną część pracy bez numeracji. Układ jest logiczny i komplementarny.

Celem rozprawy mgr. Leticji López jest analiza efektywności dydaktycznej napisów wyświetlanych jednocześnie w dwóch językach (rodzimy i obcy) podczas projekcji serialu, z instrukcjami opartymi na powtórzeniach poszczególnych ujęć filmu, jako materiale dydaktycznym umożliwiającym przyswajanie słownictwa hiszpańskiego. Praca wpisuje się w dziedzinę glottodydaktyki i próbuje zaoferować namacalny wkład z lingwistyki stosowanej, w naukę słownictwa języka hiszpańskiego jako języka obcego, za pomocą nowych narzędzi do tworzenia napisów, takich jak aplikacja *Language Learning with Netflix*. Rozprawa ma charakter silnie empiryczny. Charakteryzuje się jasno sformułowanymi hipotezami dotyczącymi akwizycji i uczenia się leksyki w języku obcym, które to hipotezy są

systematycznie kontrastowane z danymi z obserwacji rzeczywistych zachowań językowych studentów w kontrolowanych sytuacjach. Największym atutem pracy jest prowadzenie badań w grupach studentów, w których zmienne psycho-socjologiczne są kontrolowane za pomocą ankiet oraz na podstawie specjalnie zaprojektowanych testów, służących do rzetelnego zbierania danych językowych (tutaj nabywania słownictwa przy pomocy narzędzia multimedialnego).

Wstęp (str. 9-13) zawiera wszystkie istotne elementy, w tym uzasadnienie wyboru tematyki pracy, założenia metodyczne (cele, pytania i hipotezy badawcze) oraz opis struktury pracy, a ponadto omówienie podstawowych pojęć, które w pracy są wykorzystywane. Istnieje wiele badań poświęconych zastosowaniu napisów filmowych do nauki języków obcych, jak również tych dotyczących rozwijania kompetencji leksykalnych i autonomii w uczeniu się. Biorąc pod uwagę brak opracowań na temat zastosowania napisów do nauki słownictwa w języku hiszpańskim jako obcym, praca mgr. López Martínez wypełnia tę lukę, i reaguje na wyraźny interes społeczny.

Rozdział I, *Marco teórico*, (str.14-34) podzielony jest na trzy podrozdziały. Pierwsze dwa (1.1 i 1.2) mają charakter historyczny. Pierwsza część zawiera syntetyczny przegląd metod nauczania języka obcego oraz ich ewolucję aż do chwili obecnej. Autorka podkreśla korzyści podejścia komunikacyjnego w procesie przygotowywania osoby uczącej się języka obcego do realnej komunikacji, kładzie nacisk na rozwijanie zdolności skutecznego i adekwatnego kulturowo zachowania w danej społeczności językowej. Następnie, mgr. López Martínez prezentuje główne założenia Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego: definicje poziomów językowych, przyjęte podejście dydaktyczne (zadaniowe), refleksje na temat identyfikacji potrzeb osoby uczącej się. Doktorantka analizuje dokument opublikowany w 2002 r., jednak pożądanym byłoby poszerzenie owej analizy o najnowsze informacje z tomu uzupełniającego z roku 2020, w którym zaktualizowane zostały kluczowe aspekty nauczania i uczenia się języków, a także ilustracyjne skale opisowe dla działań i strategii w zakresie komunikacji językowej, dla kompetencji wielojęzycznych i wielokulturowych oraz dla kompetencji językowych. Druga część rozdziału to głównie raport historii nauczania języka hiszpańskiego jako obcego w Polsce (kraju, w którym liczba osób uczących się tego języka rośnie z roku na rok) oraz krótki zarys obecności języka hiszpańskiego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim im. Jana Pawła II – macierzystej uczelni doktorantki.

Ostatnia część rozdziału pierwszego zawiera przegląd metod nauczania i uczenia się leksyki, ze szczególnym uwzględnieniem *Lexical Approach* Lewisa (1993), Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego oraz Plan Curricular del Instituto Cervantes (2008). Następnie doktorantka definiuje proces nabywania słownictwa i magazynowania go w pamięci

2

oraz analizuje prace badawcze na temat dydaktyki słownictwa, bazując na informacjach zaczerpniętych z *Diccionario de términos clave de ELE* (Martín Peris, 2008), z zeszytu dydaktyki języka hiszpańskiego jako języka obcego wydawnictwa Arco Libros pt. *El desarrollo del conocimiento léxico en segundas lenguas* (Morante, 2005) oraz rozdziału pt. "Metodologías, contextos y recursos para la enseñanza del español L2" autorstwa F. Jiménez i A. Rufat (2019) w *The Routledge Handbook of Spanish Language Teaching*. Treść rozważań i autorzy wymienieni w tej sekcji dają dobry przegląd ewolucji i aktualnego stanu propozycji metodologicznych, dotyczących dydaktyki słownictwa języka hiszpańskiego jako języka obcego, chociaż brakuje wyraźnej wzmianki o Marcie Baralo – badaczce z wieloma publikacjami na temat przyswajanie i nauki słownictwa w językach obcych.

Rozdział II (str. 35-59), *Estado de la cuestión*, zawiera opis stanu badań na temat napisów filmowych jako narzędzi do nauczania języków obcych. Przegląd bibliograficzny interesującego badaczkę tematu zostaje wprowadzony w ciekawy, choć zaskakujący sposób. W pierwszej części drugiego rozdziału doktorantka ustala potrzeby osób uczących się języka hiszpańskiego przy pomocy badań ankietowych, w których wzięło udział 148 respondentów. Wyniki tej praktycznej procedury, pojawiającej się w teoretycznej części pracy, ujawniają temat przeglądu bibliograficznego. Przeprowadzona ankieta od początku nadaje badaniom charakter empiryczny, zbliżając je do przedmiotu badań, w celu usprawnienia procesu dydaktycznego. Mgr López Martínez identyfikuje potrzeby osób uczących się języka hiszpańskiego w odniesieniu do różnych parametrów: instytucji edukacyjnej, roku urodzenia oraz poziomu znajomości języka hiszpańskiego ankietowanych. Pytania dotyczące osobistego doświadczenia w nauce odnoszą się do czasu poświęconego na naukę poza klasą, do stosowanych technik samokształcenia, do najczęściej używanych narzędzi komputerowych i aplikacji do nauki języka hiszpańskiego, do umiejętności językowych, które można najlepiej ćwiczyć przy pomocy aplikacji i platform cyfrowych, pytania te dotyczą też braków dydaktycznych na lekcjach języka hiszpańskiego, potrzeby posiadania nauczyciela hiszpańskiego, samodzielnej nauki oraz niezbędności nauczyciela będącego rodzimym użytkownikiem języka. Uzyskane dane mają dużą wartość, pokazując, jak uczeń zachowuje się poza klasą i jakie narzędzia są dla niego najbardziej przydatne, wygodne, a także, co może ułatwić nauczycielowi planowanie zajęć i dostosowywanie metod tak, aby uczeń poczuł spójność między tym, co dzieje się w klasie, a pracą samodzielną. Z ankiety wynika, że osoby uczące się języka hiszpańskiego, nie poświęcają wystarczającej ilości czasu na samodzielną pracę. Kiedy jednak to czynią, najczęściej wykorzystują treści audiowizualne na platformach YouTube i Netflix, pomagające przede wszystkim uczyć się słownictwa. Większość badanych

3
Antonio's

docenia jednak pomoc nauczyciela w procesie przyswajania języka obcego, najlepiej native *speaker*a.

W kolejnej części pracy autorka omawia kwestię zastosowania materiału audiowizualnego jako narzędzia dydaktycznego w nauczaniu języka hiszpańskiego jako obcego oraz sukces platform streamingowych, takich jakich *Netflix* czy *HBO*. Dlatego, w kolejnej części rozdziału drugiego doktorantka przedstawia typologię napisów filmowych oraz dokonuje dokładnego przeglądu publikacji, dotyczących ich roli w procesie uczenia się języków i wyciąga wnioski, że napisy dwujęzyczne wydają się być narzędziem najbardziej efektywnym. W tym punkcie, autorka wskazuje na lukę w stanie badań naukowych: niewiele jest prac analizujących wpływ zastosowania podwójnych napisów filmowych (L1 i L2) w przyswajaniu leksyki i z tego powodu postanawia zbadać zastosowanie narzędzia *Learning Language with Netflix* w nauce słownictwa języka hiszpańskiego u polskich uczniów.

W rozdziale III (str. 60-101), *Metodología de la investigación*, doktorantka bardzo szczegółowo prezentuje założenia metodologiczne badań. Mgr López Martínez poprawnie formułuje pytania badawcze o charakterze weryfikacyjnym oraz trzy hipotezy dotyczące: 1) poprawy kompetencji leksykalnej dzięki wykorzystaniu projekcji wideo z podwójnymi napisami, 2) poprawy w zakresie rozpoznawania znaczeń wśród grupy uczniów oglądających aktywnie w porównaniu z tymi, którzy oglądają pasywnie, biernie, 3) poprawy w zakresie używania słownictwa w kontekście wśród uczniów oglądających aktywnie. Doktorantka opisuje narzędzie wykorzystane w badaniu – aplikację *Language Learning with Netflix*, która pozwala na jednoczesne wyświetlanie napisów w dwóch wybranych językach, w tym przypadku w języku polskim i hiszpańskim. Autorka wyjaśnia też instrukcję obsługi aplikacji bazującej na powtarzaniu poszczególnych ujęć filmu. Doktorantka dokonuje operacjonalizacji pojęć i dobiera adekwatne metody gromadzenia i analizy danych ilościowych i jakościowych. W rozdziale wyczerpująco opisuje charakterystykę badanej grupy oraz kontekst przeprowadzonych badań z uzasadnieniem doboru wykorzystanego materiału. Skrupulatnie został tu przedstawiony przebieg eksperymentu badawczego, podzielonego na cztery etapy: 1. planowanie procesu tworzenia i implementacji narzędzia oceniającego, w oparciu o tzw. dwanaście kroków Downinga, 2. wewnętrzną i zewnętrzną walidację kwestionariuszy, 3. korekta i edycja kwestionariuszy, 4. realizacja części eksperymentalnej - wypełnienie kwestionariuszy przez badanych przed obejrzeniem poszczególnych ujęć filmu, w trakcie jego oglądania oraz po jego obejrzeniu. Bardzo wysoko oceniam dbałość o rygor naukowy na każdym etapie przebiegu procesu badawczego, od planowania do realizacji, oraz wysiłek włożony w zapewnienie jakości narzędzi badawczych (test przed i dwa testy po obejrzeniu filmu) zarówno w definiowaniu ich treści, jak i konstruowaniu zadań, w poddaniu testów

walidacji przez ekspertów dydaktyki języka hiszpańskiego jako język obcego i leksykografii, a także w klarownych wytycznych dla respondentów.

Rozdział IV (ss. 102-129), *Análisis de resultados*, składa się z trzech podrozdziałów, które odpowiadają każdej z trzech sformułowanych hipotez. Doktorantka przedstawia i poddaje analizie zebrane dane ankietowe. Wyniki badań potwierdzają każdą z trzech hipotez: 1) Wszyscy uczestnicy badania uzyskują lepsze wyniki w obu testach *post-view* niż w teście *pre-view*, wskazując tym na postęp w przyswajaniu słownictwa; 2) Grupa uczestników oglądających film w sposób aktywny – to znaczy, przy użyciu instrukcji opartej na powtarzaniu ujęć filmu z napisami w obydwu językach – uzyskała lepsze wyniki w pierwszym teście *post-view*, ukazującym rozpoznawanie znaczeń słów w języku L2, niż grupa oglądających film w sposób bierny, bez powtórzeń ujęć; 3) Grupa uczestników oglądających film w sposób aktywny –powtarzająca ujęcia filmu z napisami w obydwu językach – uzyskała lepsze wyniki w drugim teście *post-view*, ukazującym użycie jednostek leksykalnych języka L2 w kontekście.

Dodatkowo mgr Leticia López analizuje zebrane dane w odniesieniu do profilu językowego osób badanych. Wyniki badań wskazują na to, że wszyscy uczestnicy, niezależnie od poziomu językowego, osiągnęli podobne wyniki w rozpoznawaniu słownictwa dzięki projekcji filmu z podwójnymi napisami. Niemniej, odnotowano większy postęp w nabywaniu leksyki w przypadku grupy sytuującej się na poziomie A2 w momencie przeprowadzenia badania, niż w przypadku grupy, która znajdowała się na nieco wyższym poziomie językowym A2+. Wyniki badań przedstawiono w formie tabelarycznej. Analiza pokazuje oddzielnie wyniki każdego z 14 terminów leksykalnych w każdym z trzech przeprowadzonych testów (jeden *pre-view* i dwa *post-view*) oraz ilość powtórzeń każdego z 14 terminów w oglądanym odcinku serialu, a także wzrost poprawnych odpowiedzi dla każdego terminu w grupie oglądających pasywnie i w grupie oglądających aktywnie. Badanie ukazuje także indywidualne porównanie wyników testu *pre-view* i dwóch testów *post-view* każdego uczestnika, mające na celu poszukiwanie przyczyn popełniania błędów w testach. Analiza jest wyczerpująca i drobiazgowa.

W obserwacjach końcowych (str. 130-135), *Conclusiones*, autorka dowodzi, że zakładany cel główny, jaki i cele szczegółowe zostały osiągnięte. W podsumowaniu wniosków wyciągniętych na podstawie analizy uzyskanych danych empirycznych, autorka odnosi się do literatury specjalistycznej (Krashen i Terrel, 1983; Birulés y Soto, 2016; Brandimonte, 2003; Corpas Viñals, 2000; Dobos, 2013; Suárez Hernández, 2011; Vizcaino, 2007; Pérez Serrano, 2017; etc.), co świadczy o dobrym zakorzenieniu w dyskursie naukowym. Należy pochwalić nie tylko umiejętność odpowiedzi na postawione pytania badawcze, ale również duży potencjał naukowy w perspektywie przyszłych badań. Autorka pokazuje predyspozycje do kontynuacji

swojej ścieżki badawczej na bardziej obszernym materiale. Proponuje uwzględnić nie tylko poszerzenie grupy osób badanych, ale również poddać analizie inne rodzaje napisów filmowych.

Wykorzystana literatura, *Bibliografia* (str. 136-143), obejmująca 100 pozycji w językach hiszpańskim i angielskim, sporządzona jest rzetelnie i w przeważającej większości odzwierciedla aktualny stan dyskursu naukowego, w którym osadzona jest rozprawa.

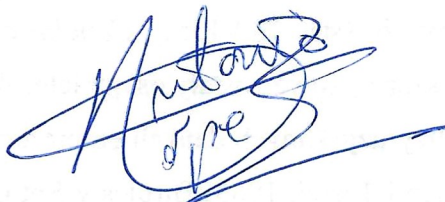
Bardzo ważną część pracy stanowią załączniki (str. 144-209), *Anexos*, gdzie autorka starannie dokumentuje każdy krok dokonanych badań. Załączniki uzupełniają badania, cechujące się przemyślanym i przejrzystym układem, a także dużą precyzją w sposobie ich prowadzenia i interpretacji oraz opracowaniu ich rezultatów. Można stwierdzić, że autorka nie tylko dokładnie planuje kolejne kroki badawcze, ale także konsekwentnie je realizuje, jednocześnie starannie dokumentując uzyskiwane wyniki, co świadczy o dobrym opanowaniu techniki prowadzenia badań i pisanie dysertacji.

Od strony językowej praca doktorska napisana jest dobrze, starannym językiem naukowym przez rodzimego użytkownika języka hiszpańskiego. Błędy typograficzne są bardzo sporadyczne i nie mają wpływu na jakość całej rozprawy.

Praca jest spójna, ma charakter analityczny i dobrze stosuje syntetyczne ujęcie omawianych kwestii. Doktorantka w toku swojego wywodu wykazała się odpowiednim poziomem wiedzy teoretycznej i umiejętnością i prowadzenia badań zgodnie ze ściśle określoną metodologią. Praca doktorska jest udanym studium z zakresu glottodydaktyki, napisanym na dobrym poziomie merytorycznym. Analizę ilościową i jakościową przeprowadzono w sposób szczegółowy i dokładny.

Reasumując, stwierdzam z całym przekonaniem, iż rozprawa mgr Leticji López Martínez spełnia warunki określone w art. 13.1. ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym. W związku z tym wnioskuję o dopuszczenie mgr Leticji López Martínez do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

10.09.2022

dr hab. prof. UŁ Antonio María López González